PAZUDUŠĀS GRĀMATAS

Vecās lauku mājās vēl tagad redz nelielus sienas skapīšus vai plauktiņus; kad pienākusi svētdiena, vecaistēvs paņem no turienes tumšu, nomelnējušu grāmatu un lasa. Bet vecie tēvi viens pēc otra aiziet mūžībā, veco istabu vietā ceļas jaunas, kurās nav vairs sienas plauktiņu un vecās grāmatas nokļūst bēniņos. Te vasaras dienvidos bērni rotaļājas ar viņu izirstošām lapām, līdz pienāk diena, kad grāmatu vairs nav. Tā grāmatas kļūst aizvien retākas, ne tikai vecās, bet arī vēl nesen iespiestās. Paliek bibliotēkas, bet arī tās nav mūžīgas.

Ar dažu senākos laikos iespiestu grāmatu ir gadījies, ka vēlākās paaudzes nav zinājušas, ka kaut kur kādā tālā pilsētā, kādā bibliotēkā vēl glabājas pēdējais vai viens no pēdējiem tās eksemplāriem. Paiet gadu desmiti, pat simteņi, līdz attiecīgās nozares speciālisti to nejauši atrod. Tā atrastas Kopenhagenā un Lundā senas latviešu ābeces, Rostokā 1615. g. latviešu rokas grāmatas eksemplārs, Upsalā pirmā latviešu gramatika un 1585. g. latviešu katoļu katķisms, pēdējais vēlāk arī Stokholmā un Varšavā un t. j.

Šādas retas grāmatas mēģināts glābt no galīgas iznīcības, izdodot tās par jaunu. Tad tās iespiestas ar klišejām, kas pagatavotas pēc lappušu fotografijām. Dažas senas grāmatas uzglabājušās vairs tikai atsevišķu lapu veidā un vienīgi vēl tāpēc, ka šīs lapas kādreiz kā makulātūra ielīmētas iesienamo grāmatu vākos. Tā, piemēram, veclaiku grāmatas iesējumā atrasts pirmais (1535. g.) igauņu katķisms, tāpat visvecākā līdz šim pazīstamā latviešu ābece, kas bija ielipināta kādas Tartu universitātes darbvedības grāmatas vākā. Ir cerība, ka vēl vienas otras vecas, mums nepazīstamas latviešu grāmatas fragmenti varētu tā slēpties kādā senā iesējumā, varbūt kaut kur Vācijas vecajās bibliotēkās, piem., Vitenbergā, kur iespiests jau pieminētais igauņu katķisms. Taču daža laba latviešu grāmata galīgi pazudusi, it īpaši no tām, kas iespiestas 17. gadsimtā; tikai veco rakstnieku darbos atrodam minētu tās virsrakstu un autoru — vai vienu no tiem. Nekur nav atrastas Jāņa Reitera Bībeles tulkojuma iespiestās daļas (1675. g.), viņa tēvreize 40 valodās (1. izdev. Rīgā 1662. g., otrs Rostokā 1675. g.), Ģeceļa 1662. g. latviešu katķisms, vairāki Fišera un Glika katķismu izdevumi (1682., 1689., 1691., 1700. g.).

Loģisks ir secinājums, ka būs bijušas vēl citas latviešu grāmatas, kas nevien nav uzglabājušās, bet par kuŗu kādreizējo eksistenci mums nav arī nekādu rakstītu ziņu. Par dažu no tām, šķiet, nekad nekā arī vairs nedabūsim zināt, bet par dažām ir radušies vairāk vai mazāk droši minējumi. Tā J. Straubergs, konstatēdams 1586. gada latviešu katķisma avotus un tā paša gada latviešu Rokas grāmatas izveidošanās gaitu, secina, ka vajadzētu būt bijušam katķismam latviešu valodā, kas iespiests jau ap kādu 1530. gadu. Tas 1586. gadā pārdrukāts ar niecīgiem grozījumiem. un tā tulkošana latviski varētu būt notikusi jau Romas laikos, pēc 1526. gada. P. Strods atkal spriež, ka jau priekš 1585. g latviešu katoļu katķisma būs bijis jābūt iespiestam noliķumam par dievkalpojumu kārtību katoļu baznīcās. Šāda grāmata (latīņu valodā) tagad pazīstama tikai pēc 18. g. s. iespiedumiem. Izteikti vēl citi minējumi par iespiedumiem latviešu valodā ap kādu 1550., 1560. u. c. gadiem.

No augšējā mēs redzam, ka vecas grāmatas saudzējamas un glabājamas — gan kā ievērojamas materiālas vērtības, kuŗu cena naudā dažkārt īsti prāva, gan kā nozīmīgi latviešu kultūras objekti, gan kā tēvtēvu piemiņa Vecajām grāmatām īsti būtu jābūt katra personīgo grāmatu krājuma lepnumam, un tās būtu jāglabā kā dārgs ģimenes vai dzimtas mantojums. Tad pēc paaudzēm mūsu bērnu bērni varēs atšķirt vecos vākus un domīgi un godbijīgi lasīt sen nomirušo dzimtas locekļu ierakstus, kā mēs tagad veŗamies senos, izbālējušos senču rokrakstos.

K. Draviņš.

Jānis Medenis

Karogs

Lepns mastā uzvijies, kur kādreiz rēm p
Tu šalci vainagos! Pār krastiem v da
Nu atkal saskaties ar straumi, vēr
Un slaidiem ozoliem, kur modies tavs na

Rēns dvesmo svētku rīts. Tu veries k
Kā celties ciematiem sauc jātnieks ļoda
Un josties vīriem liek, kas vakar bi
Jo jauna griba aug — ciets, nes ļams kra

Bij tava dvēsle — zvērs, kas vajāts a
Bet cauri nedienām tu degi, tumsas
Un ausmu gaidīji šo nākam galu

Rāms savus pulkus ved: tev zinān Dieva prāt
Ka arvien augstāk sviests pār mež liem kļ
Jo dzīvam cilvēkam tu esi līdzinā
— No mūžiem bijis tu, un esi tu un

Pagastos atceras kritušos varoņus

Atbalsts kritušā cīnītāja ģimenei

Pag. gada jūlijā, sadursmē ar bēgošām boļševiku bandām, Bejas mežos krita Alūksnes virsmežniecības mežsargs Alvils Kļaviņš. Bez apgādnieka palika viņa ģimene: slimā sieva un 3 mazgadīgie bērni. Nelaika darba biedri līdzšim sniedza ģimenei nerēgulāru atbalstu, bet tagad virsmežniecības darbinieki vienojušies ziedot ik mēnesi 1 proc. no savas algas, kopā ap 50—60 RM mēnesī.

Dziesmu gars Valkā

Valkā darbību atjaunojis koris, kuŗā jau pāri par 60 dziedātāju. Arī mazais simfoniskais orķestris attīstījis rosīgu darbību. Orķestrī darbojas mūziķi un tas uzrāda teicamu mā niecīsku gatavību.

Ilūkstes pagastā 14. febr. sarīkoja certu-teātŗa izrādi par labu Tautas līdzībai. Koncerta daļā piedalījās ponists Volfgangs Dārziņš. Sanāc slimnieku teātŗa trupa J. Āboliņa va uzveda H. Mellera un J. Lorenca k diju „Tu būsi mana".

Brockhusen'u pieminot

Šais dienās paiet 100 gadu, kopš Ikšķiles un Salaspils mācītājs un kais Rīgas baznīcas iecirkņa prā Kristjānis Vilhelms Brockhusen's. vispusīgi izglītotais kultūras darbi